

EW

MAGAZINE • 11 OKTOBER 2025 • WEEK 41 • 81STE JAARGANG • € 7,50

**Wat Europa kan
doen tegen Russen
in ons luchtruim**

**Gezondheid:
hoe zinvol is een
*total bodyscan?***

onder
de

Deze **talenten** bepalen
de toekomst van Nederland

Een apk voor het lichaam – zo worden *total bodyscans* vaak genoemd. Artsen waarschuwen dat de resultaten niet altijd duidelijkheid of zekerheid bieden.

Doorgelicht

Laurien Onderwater

'Het was een cadeau aan onszelf,' zegt Sanne* (50). Samen met zijn vrouw reed hij op een zaterdagmiddag in 2023 naar

Baarn. Zenuwachtig waren ze niet, vooral nieuwsgierig. Eenmaal binnen werden ze hartelijk welkom geheten en kregen ze eerst nog een kop koffie aangeboden. De ruimte oogde warm en gezellig, totaal niet steriel of klinisch.

Toen de koffie op was, was het tijd om in de MRI-scanner te gaan liggen. Sanne en zijn vrouw hadden zichzelf een *total bodyscan* cadeau gedaan bij de commerciële kliniek Prescan. Dat is een preventief onderzoek waarbij met een MRI-scan of soms een CT-scan grote delen van het lichaam in beeld worden gebracht, vaak zonder dat iemand klachten heeft (zie 'MRI-scan, CT-scan... Wat is het verschil?' op pagina 78).

Sannes ouders lieten zich ook al meermaals van top tot teen doorlichten en waren enthousiast over de service – voor

Sanne en zijn vrouw de aanleiding ook maar eens zo'n scan te laten maken.

Artsen signaleren dat steeds meer Nederlanders ervoor kiezen om een *total bodyscan* te laten uitvoeren bij een kliniek als Prescan. Die pakt het efficiënt aan. Je maakt een afspraak, voert een intakegesprek met een specialist, laat je scannen en krijgt de uitslag – allemaal in één dag. En het mooie is: er is geen wachtlust, je kunt er direct terecht.

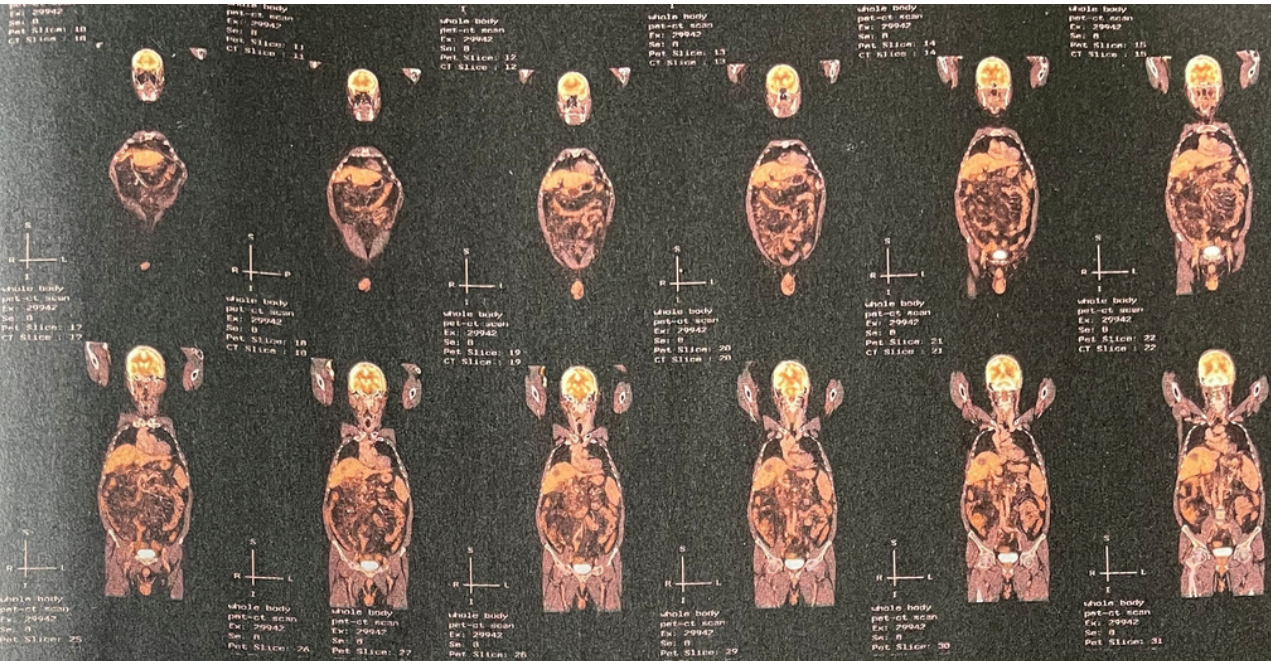
In het kader van 'Voorkomen is beter dan genezen' klinkt het als een verstandige keuze. Vroegtijdig weten of je iets onder de leden hebt, zodat je bijtijds kunt ingrijpen. Niet pas bij klachten. Toch zijn huisartsen en medisch specialisten allesbehalve blij met de trend. Volgens hen kleven er meer nadelen aan de *total bodyscan* dan mensen zich realiseren.

De redenen waarom iemand een lichaamsscan laat doen die hijzelf betaalt – bedragen tot wel 2.100 euro – lopen uiteen. Maarten Jansen (49), radioloog en

oprichter van ScanClinic die ook *total bodyscans* uitvoert, zegt ze allemaal valide te vinden. 'Sommige cliënten hebben hun ouders jong verloren en willen weten of ze zelf niks onder de leden hebben. Bij anderen zitten er genetische risico's in de familie. En weer andere cliënten hebben een eigen bedrijf en dragen een grote verantwoordelijkheid. Ze willen graag inzicht krijgen in hun gezondheid.'

Er zijn geen exacte cijfers over hoeveel preventieve scans jaarlijks worden uitgevoerd. Aanbieders hebben geen wettelijke registratieplicht, waardoor het aantal scans niet officieel is vastgelegd. Bovendien worden de intakegesprekken vaak wel in Nederland gedaan, maar de daadwerkelijke scans veelal in het buitenland uitgevoerd. Daar is de wet soepeler.

In Nederland mag je alleen een MRI- of CT-scan doen als een arts dat nodig acht. Preventieve screenings vallen onder de Wet op het bevolkingsonderzoek, waarin is vastgelegd dat preventieve on-

van top tot teen

Huisartsen en
specialisten zijn niet
blij met de trend

derzoeken alleen mogen gebeuren met een vergunning van de overheid. De wet is er om mensen te beschermen tegen risico's, zoals het ontdekken van een aandoening die niet tot klachten zou hebben geleid als deze niet was gevonden met de screening.

Een vergunning wordt dan ook niet snel gegeven, en om die reden opereren de meeste Nederlandse klinieken net over de grens in Duitsland. Daar hebben commerciële aanbieders meer vrijheid om beeldvormende technieken als MRI en CT in te zetten zonder medische noodzaak. Zowel Prescan, het grootste bedrijf op het gebied van preventieve screenings, als ScanClinic heeft laten weten over de juiste vergunning te beschikken. Beide aanbieders hebben een kliniek in Nederland. Verder wilde Prescan *EW* niet te woord staan.

Hoewel er geen officiële cijfers zijn, constateren huisartsen en medisch specialisten dat meer mensen zich preventief laat scannen. Ze zien vaker ongeruste patiënten langskomen met de resultaten.

Zo ook huisarts Danka Stuijver (42). Grofweg zijn er twee soorten mensen die zo'n complete scan laten maken, zegt ze. 'Sommige mensen doen het als het ware uit zelfzorg, anderen omdat ze zo hopen minder lang te hoeven wachten op een afspraak in het ziekenhuis.'

Heel soms wordt er met zo'n scan een afwijking ontdekt die anders pas later aan het licht was gekomen. 'Dat kan levens redden,' beaamt Stuijver. Maar veel vaker ziet ze de nadelen. Ze had eens een patiënt bij wie de preventieve scan aantoonde dat er een klein plekje in de long zat. Vaak gaat het dan om een onschuldig knobbelje of een litteken. 'Toch volgden maanden van herhaalde CT-scans, een punctie en zelfs een operatie.'

Uiteindelijk bleek het plekje inderdaad onschuldig. In de zorg heet dat een valspositief resultaat, en de schade zit hem in de onnodige vervolgonderzoeken.

Stuijver: 'En ook in de maandenlange onzekerheid, angst en belasting voor de patiënt en diens omgeving.'

Daar is Jet Quarles van Ufford (49), radioloog bij het Haaglanden Medisch Centrum en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Radiologie, het mee eens. 'Vaak denken mensen: baat het niet dan schaadt het niet, maar het kan wel schaden. Ik zie mensen die een *total bodyscan* hebben gehad ontzettend in de stress raken van een afwijking die op de MRI-scan is te zien. Maar meestal heeft zo'n bevinding helemaal geen klinische consequentie.' Vooral bij oudere mensen zal er altijd wel iets te zien zijn op een scan, zegt de radioloog.

Medici noemen dat een incidentaal: een afwijking die toevallig wordt ontdekt tijdens een medisch onderzoek, waarvan iemand geen last hoeft te krijgen. Het preventieve onderzoek zorgt er in dat geval voor dat mensen onnodig onzeker worden over hun gezondheid. Vervolgens vragen ze aan hun huisarts een doorverwijzing naar het ziekenhuis.

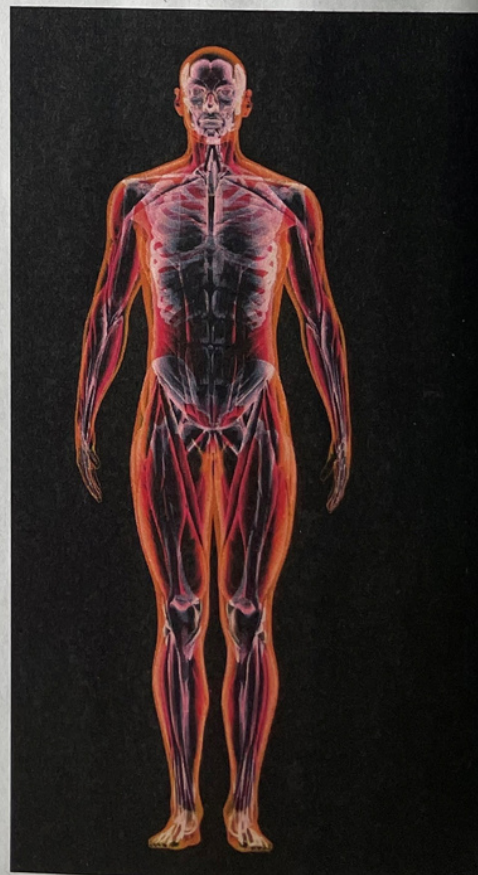
Quarles van Ufford: 'Mensen die via een *total bodyscan*-kliniek worden doorverwezen met een bevinding die veelal geen klinische betekenis heeft, leggen beslag op de capaciteit van de reguliere zorg. We hebben het hier dus niet over patiënten, maar over gezonde individuen.'

Er zijn geen precieze cijfers over hoeveel druk *total bodyscans* leggen op de reguliere zorg. Maar uit diverse rapporten blijkt dat ze wel degelijk invloed hebben op de zorgcapaciteit. Volgens het rapport *Iedereen bijna ziek* dat de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving begin dit jaar uitbracht, kunnen preventieve gezondheidschecks leiden tot meer medische onderzoeken en behandelingen. Dat verhoogt de druk op de reguliere zorg, vooral als nevenbevindingen leiden tot vervolgonderzoeken en behandelingen.

Een *total bodyscan* kan leiden tot on-

nodige angst en vervolgonderzoeken, maar het tegenovergestelde is ook mogelijk. Een scan kan de indruk wekken dat er niks aan de hand is, terwijl iemand wel degelijk iets mankeert. Afgaande op de ervaringen van klanten die Prescan op zijn website heeft staan, is bevestiging van de gezondheid een van de redenen waarom iemand een scan wil. Stuk voor stuk valt te lezen dat mensen zo blij zijn met de goede uitslag die ze kregen en dat die bevestigen dat ze gezond bezig zijn. En dat is volgens huisarts Stuijver de grootste misvatting die mensen hebben: dat een scan zekerheid geeft. 'In werkelijkheid geeft die vooral schijnzekerheid, je kunt nooit álles uitsluiten.'

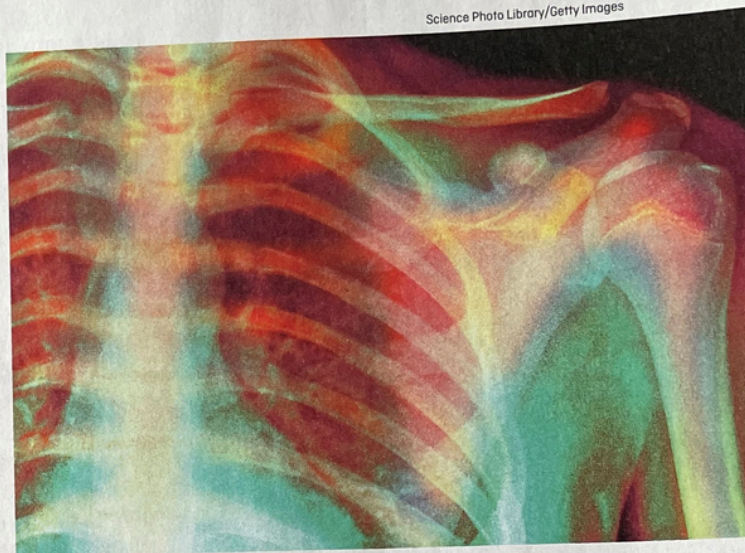
Maarten Jansen van ScanClinic bestrijdt dit. 'Onze cliënten komen elke twee jaar langs om zich te laten checken.'

'Een *total body*scan kan wel schaden'

Science Photo Library/Getty Images

Science Photo Library/Getty Images

Twee radiologen kijken los van elkaar naar de resultaten.' Dat doen ze ook om te voorkomen dat cliënten onnodig worden doorverwezen naar de reguliere zorg. Jansen claimt dat slechts 2 procent van zijn cliënten uiteindelijk wordt doorverwezen.

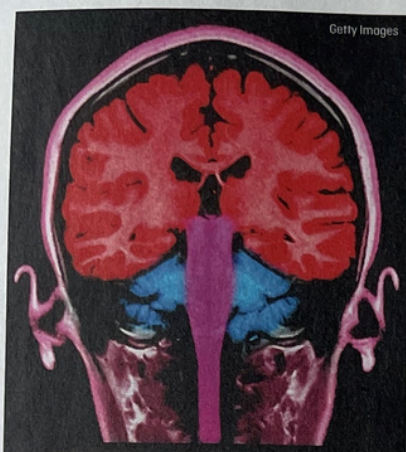
Voor de toename in het aantal preventieve screenings heeft zowel Stuijver als Quarles van Ufford een verklaring. Stuijver: 'We leven in een tijd van maakbaarheid en controle. Mensen willen regie en zekerheid kopen. Bovendien zijn de aanbieders heel vaardig in hun marketing: wie wil er nou niet "het zekere voor het onzekere" nemen?'

Voor hun marketing gebruiken klinieken BN'ers en influencers op sociale media. 'Daar zijn mensen toch gevoelig voor,' zegt Quarles van Ufford. Eind augustus plaatste presentatrice en actrice Sylvana IJsselmuiden, onder meer bekend van mediawebsite Dumpert, een video op haar Instagramaccount. Daarin vertelt ze aan haar ruim 300.000 volgers dat ze door ScanClinic is uitgenodigd voor een complete *body*scan. Dat is iets waar ze graag gebruik van maakt – IJssel-

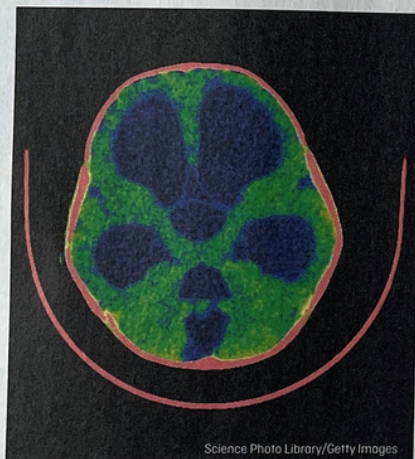
muiden kreeg op haar 23ste baarmoederhalskanker. Daarvan is ze al een aantal jaar genezen, en sindsdien heeft ze elk half jaar een controle in het ziekenhuis. Toch vindt ze een complete *body*scan met haar verleden een 'bijzonder cadeautje', schrijft ze bij het filmpje. Want 'alles is te koop, behalve gezondheid'.

*Total body*scans zijn behoorlijk prijzig. Prescan rekent 1.349 euro voor een basis-*body*scan en 2.099 voor een "*body*scan excellent", waarbij aanvullend cardiologisch, dermatologisch en laboratoriumonderzoek wordt uitgevoerd. ScanClinic is iets goedkoper, daar kost een MRI-scan van het hele lichaam 1.200 euro. Voor 1.650 euro voert de kliniek aanvullend bloed- en urineonderzoek uit. 'Alsof iedereen zoveel geld heeft,' reageert iemand op IJsselmuidens video. 'Gezondheid is dus wel te koop.'

En daar wringt het volgens Stuijver, want niet iedereen kan zich zo'n scan veroorloven. 'De commerciële zorg stopt niet bij de voordeur van de privékliniek. Als er bij een *total body*scan iets wordt gevonden, volgt vaak een spoedverwijzing. Mensen zonder klachten krijgen daardoor met voorrang toegang tot de re-

MRI-scan Wat is het verschil? CT-scan

Alle aanbieders van total body scans hebben minstens één MRI-scanner in hun kliniek staan. Sommige klinieken in Duitsland hebben ook CT-scanners. Wat is het verschil? Een MRI-scanner werkt met een sterk magnetisch veld en radiogolven, en levert gedetailleerde beelden van de onderdelen van het lichaam, zoals de hersenen en gewrichten. De longen kan het apparaat niet goed in beeld brengen, daarvoor is een CT-scan geschikter. Een CT-scanner maakt gebruik van röntgenstraling en combineert meerdere opnames tot een gedetailleerd 3D-beeld. Hiermee vallen zowel boten als organen goed in kaart te brengen. Nadeel is dat een CT-scan gepaard gaat met stralingsbelasting. In Nederland is preventief onderzoek met CT-scanning daarom verboden.

guliëre zorg, terwijl er vaak niks aan de hand blijkt na onderzoeken. Dat legt extra druk op het zorgsysteem en gaat ten koste van patiënten die écht klachten hebben en op de wachtlijst staan.'

Jansen, radioloog en oprichter van ScanClinic: 'Niet iedereen kan een *total body*scan doen en de facto is dat een tweedeling in de zorg. Door de scans betaalbaarder te maken, hoop ik deze kloof juist te verkleinen. Maar ik kan er niets aan doen dat de een dit wel kan betalen en de ander niet.'

De kloof tussen arm en rijk in de zorg is niet de enige die groter zou worden. In het eerder genoemde rapport van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving staat dat ook de kloof tussen verzamelde informatie en de wijsheid wat ermee te doen toeneemt door gezondheidschecks als preventieve screenings. 'Het is eenvoudig om veel data te verzamelen, maar moeilijk om daar bruikbare kennis uit te halen,' schrijft de Raad.

Dat is iets wat medisch specialisten bij patiënten met klachten al een uitdaging vinden, zegt Quarles van Ufford, omdat niet elke ziekte of aandoening zich op dezelfde manier uit. 'De diagnose volgt uit een anamnese en lichamelijk onderzoek. Daar is een MRI- of CT-scan aanvullend op.' Vervolgens buigen specialisten met verschillende expertises zich over de resultaten om een diagnose te kunnen stellen. 'Bij mensen die geen klachten hebben en zich toch laten onderzoeken, is het schieten met een kanon op een mug.'

Hoewel een scan soms een afwijking kan ontdekken, blijkt uit onderzoek dat de werkelijke gezondheidswinst voor de samenleving als geheel zeer beperkt is. Een recente studie in *European Radiology* onderzocht ruim negenduizend gezonde mensen en vond dat een *total body*-MRI slechts bij 1,57 procent daadwerkelijk kanker opspoorde. Tegelijk leidde de scan vaak tot toevallige bevindingen die vervolgonderzoek noodzakelijk maakten. In een andere studie uit 2019, gepubli-

ceerd in *Journal of Magnetic Resonance Imaging*, namen radiologen twaalf onderzoeken naar *total body*scans onder de loep, waaraan ruim vijfduizend mensen hadden deelgenomen. Daaruit concluderen ze dat de bewijskracht, ondanks een aantal succesgevallen, te laag is om te stellen dat dergelijke scans bij de algemene bevolking echt gezondheidswinst opleveren. Veel van die 'succesgevallen' komen overigens voor in hoog-risicogroepen, niet in de algemene bevolking.

'Als iemand een sterk verhoogd risico op een bepaalde aandoening heeft door erfelijke aanleg, dan kan gericht onderzoek inderdaad zinvol zijn,' zegt Stuijver. 'Maar dan gaat het om maatwerk, niet om een generieke apk voor je lichaam.'

Jansen, die zeven jaar bij Prescan heeft gewerkt, kijkt daar anders tegenaan. Hij heeft naar eigen zeggen al 20.000 preventieve scans uitgevoerd. 'Met deze scans worden tijdig tumoren ontdekt en aandoeningen als leververvetting. Zelfs als iemand heel gezond leeft, kan die leververvetting ontwikkelen met alle gevolgen van dien. Dat kun je van de buitenkant niet zien, maar met een scan wel. Dat is preventie.'

Daar zijn artsen, onder wie Stuijver en Quarles van Ufford, het niet mee eens. 'Preventie is stoppen met roken, meer bewegen, en gezond en gevarieerd eten. Dáár ligt de winst,' zegt Stuijver. Elke zoveel jaar in een MRI-scanner liggen, is dat niet.

En hoe gaat het met Sanne en zijn vrouw? De uitslag van hun scans was goed, hoorden ze meteen erna. 'Wel zag de radioloog dat we allebei aanleg hebben voor een hernia. Mochten we ooit rugklachten krijgen, dan weten we waar die vandaan komen.' Over vijf of tien jaar doen ze zichzelf weer zo'n scan cadeau. 'Het is een boel geld, dat moet je er wel voor over hebben. Ik snap het helemaal als mensen het niet willen.' *

*Achternaam bekend bij de redactie.